

Det är väldigt massa år mellan att vara journalfilmare under Fidel Castro på Kuba och uppleva invasionen i Grisbukten till att skriva spionthrillers i Antibes. Humberto López y Guerra har oceaner av erfarenhet, upplevelser och minnen att ösa ur.

Spionförfattaren i Antibes

Det ringde i telefonen i Havanna och journalfilmen Humberto López y Guerra, då 19 år gammal, beordrades till Grisbukten på Kuba för att rapportera om invasionen där 1 400 exilkubaner precis landstigit för att stöta Castro. Det var den 17 april 1961. Jo, han var faktiskt med när världshistoria skapades.

Nu skriver han spionthrillers i sin vackra terrassvåning i Antibes. Hans tredje är just utkommen – "Den ofrivillige spionen".

Det finns otvivelaktigt livsöden som är mer intressanta än andra. Humbertos är definitivt ett sådant. För den då väldigt unge kubanen, och grundare av det kubanska filminstitutet, blev livet fyllt av dramatik som förde honom bort från Castros kommunistiska Kuba till DDR, vidare med flyktbåt till Västtyskland, för att 1969 slutligen hamna i Sverige.

Men låt oss backa bandet till 1958.

Som ung troende kommunist ville Humberto stöta diktatorn Batista och precis som många andra satte han hoppet till Fidel Castro.

– Jag var en ung man som hängde på revolutionståget för att få förändring.

Humberto gick med i det illegala kommunistpartiet. Han utmärkte sig som en trogen kommunist som partiet både litade och satsade på.

Kom ner från bergen

I januari 1959 kom Fidel Castro och hans revolutionärer ner från bergen och krossade den hatade och USA-stödda Batistaregimen. Revolutionen var ett faktum. Men vilken riktning skulle det befria Kuba ta?

Det fanns många nationalistiska/patriotiska rörelser. Men bäst rustad var Castro. Vilket passade unge Humberto perfekt. 1960 grundade han kubanska filminstitutet som skulle vara en megafon för revolutionen och nå ut till folket. Journalfilmer spelades in med enkla ka-

meror, som sedan klipptes, redigerades och visades på landets biografer. Television fanns, men Castro litade inte riktigt på "tv-journalisternas solidaritet med honom", fortsätter Humberto.

– Det var våra journalfilmer som gällde.

Castro litade inte på sin television utan ville ha ut sina egna journalfilmare som bildmegafon till folket. Här en ung Humberto från 1960 under uppdrag på Kuba med sin ständigt närvarande filmkamera.

Så den 17 april 1961 var Humberto och några andra filmfotografer på plats när världshistoria skapades. Han dokumenterade striderna när 1 400 USA-stödda exilkubaner gick iland vid Grisbukten 25 mil från Havanna för att krossa Castros revolution. Men kuppen var väntad och efter tre dagars intensiva strider i sumpmarkerna var invasionsstyrkan besegrad. Ett hundratal hade dödats och efter tre dagars intensiva strider i striderna, de andra tillfångatogs. Fiasco! Humberto filmade alltsammans.

Stipendium till DDR

Partiet ville att den unge Humberto skulle växa som filmskapare och 1963 fick han ett stipendium till en filmskola i DDR. Där stannade han till 1967.

– Jag lärde mig mycket om filmande men jag upptäckte att kommunismen inte fungerade.

Väl hemma på Kuba igen, som han trots allt hade haft förhoppningen om skulle bli något nytt, bara förstärktes hans besvikelse.

– Mitt land hade blivit en rysk lydstat.

Humberto stannade bara på Kuba till våren 1968 eftersom han hade börjat tänka i banor av flykt, att slippa kommunistsystemet. Glädjande nog fick han tillstånd att resa tillbaka till DDR. Där upplevde han krossandet av Pragvåren i Tjeckoslovakien. Vilket gjorde honom än mer beslutsam att fly. Men hur kunna lämna DDR med kubanskt pass och ta sig till väst? Lösningen var fräck och smart.

Handelsfartyg gick regelbundet mellan DDR och Kuba och för Humberto som kuban var det inget konstigt att ta sig hem på det sättet. Men vad han också tagit reda på var att fartyget han valt först skulle angöra Hamburg i Västtyskland på sin väg. Där skulle han hoppa av, var planen! Humbertos pass låg beslagttaget i fartygets kassaskåp men när fartyget anlöpt Hamburg lyckades han övertala den politiske officeren på båten, som lyckligtvis var på örat, att få ta en liten promenad på kajen. Han fick till och med ta passet på sig.

Polisen bjöd på pizza

Lycklig men skräckslagen tar han sig till en polisstation i Hamburg och söker politisk asyl. En ensam tysk polisman på stationen tittar trött upp och säger:

– Kom tillbaka i morgon klockan åtta.

Humberto skrattar åt minnet. Och när jag kom tillbaka dagen efter bjöd polisen mig på pizza.

Humberto får stanna. Och i Västtyskland får han jobb som reklamfotograf, börjar göra reklamfilmer åt bland annat ett svenskt rederi som trafikerar linjen Trelleborg-Travemünde och får på så sätt kontakt med Sverige. Humberto har en spansk kamrat i Stockholm som han ringer. Kamraten ber honom söka jobb som producent vid Sveriges Radios spansktalande utlandsprogram, som just blivit ledigt.

Boken har precis kommit ut, en riktig spänningstegelsten på över 500 sidor. Den tog tre år att skapa och nu klättrar den hos nätbokhandlarna och biblioteken.

– När jag anlände till Stockholm var det kärlek vid första ögonkastet, säger Humberto. En lyckad anställningsintervju och många utvärderingar senare får han jobbet.

I expressfart

Karriären går i expressfart och han träffar Nina som han gifter sig med. Nina jobbar vid Sveriges Television som scripta och produktionsledare. Stockholm var och är hemmet och basen. Men sedan 2011 har de också våningen i Antibes.

En sak är kristallklar - Humberto har inte fört någon tillbakalutad tillvaro under alla sina år i Sverige.

Det räcker med att söka hans namn på Wikipedia för att se en man med otroligt många järn i elden. Alla åt det kulturella, litterära och filmiska hållet. Och många priser och utmärkelser i bagaget.

Främför allt dokumentärfilmer, om politiskt förtryck och en omtalad tredelad dokumentär om *Castros Kuba*. Som han träffat många gånger. Humbertos genombrott som regissör i Sverige fick han genom filmatiseringen av Federico Garcia Lorca: *Mordet skedde i Granada*. Han är också prisbelönt för svenska tv-serien *Ondskans år* och har även blivit Emmynominerad.

Det blev thrillers

Mycket av hans spännande liv har handlat om politik, ideologisk krigföring, den lilla människan, maktfullkomlighet och den ständiga kampen mellan öst och väst. Som pensionär fick han tid över, och började skriva som sysselsättning. Självklart blev det spionromaner. Thrillers!

Så där satt han i sin "skrivariya" i Antibes och förde läsarna tillbaka till det kalla krigets agentvärld i intelligen- ta och gräfkuktiga realistiska intriger. De två första böckerna skrev han på spanska. Men den senaste som just kommit ut, är på svenska med titeln *Den ofrivillige spionen*. Och som nu raskt klättrar uppåt på nätbokhandlarnas listor och i bibliotekens utlåningsstatistik.

Det är en spionthriller som tagit tre år att skriva med mycket research. Intrigen länkar 80-talet samman med dagens Stockholm, Bryssel, Berlin, Moskva och Miami. Och som inbegriper en rysk mullvad i den svenska regeringens korridorer...

Så vad tycker han om dagens Kuba? Är det ett land som öppnar sig under turism och västerländskt valutainflöde?

– De vanliga kubanerna har ingen glädje av det här, säger han bestämt. Det är bara partiet som tjänar på det.

Humberto López y Guerra har den smärtsamma erfarenheten...

Jan-Olof Bengtsson
jolo.f.bengtsson@telia.com